

PANDEMISENTERET

ÅRSRAPPORT 2022 / UNIVERSITETET I BERGEN

- 3 TO ÅR MED PANDEMISENTERET**
- 6 STRATEGISK ARBEIDSGRUPPE**
- 7 SEKRETARIATET**
- 8 STRATEGISK ARBEIDSGRUPPE**
- 9 UTDANNING OG UNDERVISNING**
- 10 PANDEMIFROKOST**
- 12 PANDEMI, MANGFOLD OG SOSIAL ULIKHET**
- 14 FORSKNINGSKATALYSATOR**
- 16 KOMMUNENES ROLLE I BERDESKAPSTIDER**
- 17 MØTET OM KORONAUTBRUDD I ULVIK**
- 18 DESIGN UTSTILLING I SAMARBEID MED KMD**
- 19 KOMMUNIKASJON**

TO ÅR MED PANDEMISENTERET

«Det var virkelig flere fellestrekk mellom prosjektene våre enn det jeg så for meg! Vi må holde kontakt!» er en typisk kommentar etter et av våre frokostmøter i Pandemisenteret. «En felles og klar forståelse av hverandres roller og myndighet bidro til svært godt samarbeid» står det i Caritas sin rapport over Heleambassadørprosjektet hvor Pandemisenteret har samarbeidet med Bergen kommune og Caritas over ett år for å forbedre kommunikasjon om vaksiner og andre pandemirelaterte saker med innvandrere.

I årsrapporten for Pandemisenteret i 2022 finner dere hva vi har gjort i 2022: møter, webinarer, konferanser, samarbeid med ulike institusjoner, søknader, kurs og mye mer. Vi er stolte, ikke minst av arbeidsmiljøet som har muliggjort så mange kreative og produktive aktiviteter på tross av få hender. Jeg vil igjen i år takke hver og en ved Pandemisenteret, vår strategiske arbeidsgruppe og alle som har vært med som studenter, gjester og publikum. Det er sammen vi former dette senteret slik at det kan nå sin visjon: å fortsette å lære av pandemien for å være bedre forberedt neste gang.

2022 har «normalisert» pandemien, men verden er forandret og konsekvensene av viruset som kom seg til alle verdens hjørner, er fortsatt vanskelig å begripe i sin helhet. På slutten av 2022 var vi vitne til politisk ustabilitet i Kina som følge av de strenge koronatiltakene. Antall mennesker som sulter i verden økte på grunn av pandemien og er blitt verre som følge av konflikter og krig.

I Norge er sykehusene overveldet av vanlige infeksjoner som nå forekommer oftere etter to år som har svekket immuniteten i befolkningen. Alt dette minner oss på det vi begynte å forstå i mars 2020: kunnskapsområder er sterkt knyttet til hverandre, institusjonene er knyttet til hverandre, og Norge er ikke sterkere enn den svakeste delen av verden.

I oktober 2022 fylte Pandemisenteret to år. Etter et første år hvor vi jobbet med å forankre Pandemisenteret på tvers av fakultetene ved Universitetet i Bergen, har vi i år satset på å løfte senteret nasjonalt og ser frem til stadig mer samarbeid inter-

nasjonalt. Vi fortsetter vi å satse på inter- og transdisiplinaritet, det vil si å jobbe på tvers av fag og med ikke-akademiske institusjoner av forskjellige slag med et langsiktig perspektiv for utvikling av bærekraftig beredskap for helsekriser i fremtiden. Bli gjerne med oss i denne viktige oppgaven!

Vi takker alle for godt samarbeid i 2021.

Esperanza Diaz

Professor Esperanza Diaz
Leder Pandemisenteret

STRATEGISK ARBEIDSGRUPPE

ESPERANZA DIAZ

Leder Pandemisenteret Professor
Det medisinske fakultetet

REBECCA COX BROKSTAD

Professor
Representant fra Det medisinske
fakultet

ROGER STRAND

Professor
Representant fra Det humanistiske
fakultet

GUTTORM ALENDAL

Professor
Representant fra Det matematisk-
naturvitenskapelige fakultet

EIRIK HOLMØYVIK

Professor
Representant fra Det juridiske
fakultet

SYNNØVE MYHRE

Avdelingsdirektør
Representant fra Fakultet for kunst,
musikk og design

BJØRN SÆTREVIK

Professor
Representant fra Det psykologiske
fakultet

ODDVAR KAARBØ

Professor
Representant fra Det
samfunnsvitenskapelige fakultet

HENRIETTE SINDING AASEN

Professor
Representant fra satsningsområdet
Globale samfunnsutfordringer

SEKRETARIATET

ANDREA MAGUGLIANI
Admin.leder Pandemiseret
Institutt for Global Helse
Det medisinske fakultetet

MARION SOLHEIM
Kommunikasjonsrådgiver
Det medisinske fakultetet

PAUL ANDRE SOMMERFELDT
Seniorkonsulent
Kommunikasjonsavdeling

FORSKERE

PREBEN AAVITSLAND
Professor II Pandemiseret

PIERINA BENAVENTE
PhD kandidat
Det medisinske fakultetet

KIM A. HAUGLAND
PhD kandidat
Det matematisk-
naturvitenskapelige fakultet

STRATEGISK ARBEIDSGRUPPE

Siden oppstarten i november 2020 har visjonen til Pandemisenteret vært å initiere og legge til rette for tverrfaglig forsknings- og utdanningssamarbeid om temaer knyttet til pandemier. For å lykkes med dette, ble det dannet en strategisk arbeidsgruppe med representanter fra alle de sju fakultetene ved UiB. Arbeidsgruppen møtes jevnlig for å planlegge og evaluere satsinger og aktiviteter.

Blant representantene i arbeidsgruppen er forsker innen helse og menneskerettigheter ved Det juridiske fakultet, Henriette Sindig Aasen. Hun sier følgende om å være en del av den strategiske arbeidsgruppen:

”

Det er spennende å være med i Pandemisenterets styringsgruppe. Her treffer jeg dyktige og engasjerte kolleger fra de andre fakultetene, og vi jobber med et felles mål om å styrke samarbeid og disiplinoverskridende forskning og undervisning ved UiB. Senteret ble etablert under Covid-19-pandemien, og har som mål å bidra til at samfunnet står bedre rustet til neste pandemi eller en lignende kritisk situasjon der folkehelse, samfunnsinteresser og individuelle rettigheter står på spill. Når vanskelige avveininger må foretas, trengs helhetlig og integrert kunnskap om helsespørsmål, rettsregler og konsekvenser av tiltak. Dette er kjernesporsmål for retts- og velferdsstaten og for meg som rettsforsker»

Henriette Sindig Aasen,
professor, Det juridiske fakultet

Også Rebecca Cox fra Det medisinske fakultet utgjør en del av styringsgruppen. Hun sier følgende om arbeidet:

Rebecca Jane Cox, professor,
Det medisinske fakultet

”

Opprettelsen av et multidisiplinært pandemisenter var visjonært av UiB. Vi i strategisk arbeidsgruppe har en viktig rolle i å se på at alle disipliner er representert og ivaretatt i senteret. Det er både interessant og lærerikt å være med å forme framtiden til senteret.»

UTDANNING OG UNDERVISNING

Per januar 2023 har Pandemisenteret to PhD-studenter, fire masterstudenter og to medisinstudenter som er knyttet til senteret gjennom pandemirelaterte prosjekter. Blant disse er masterstudent Marta Svendsen ved Det psykologiske fakultet. Hun skriver masteroppgave om migrasjonshelse og ser spesifikt på helseambassadør-prosjektet i Bergen under pandemien. Hun er også tilknyttet senteret som fagkonsulent.

”

Pandemisenteret har introdusert meg til miljøer der jeg kan møte personer som er relevante for det jeg skriver om, som b.la. forskningskatalysatoren. Jeg har også fått et kontor der jeg sitter sammen med andre studenter som jobber med samme tema ut fra ulike innfallsvinkler. Dette gjør at jeg føler meg inkludert, og jeg får masse tilbakemeldinger. Det har gitt meg ressurser og hjelpemidler som jeg ellers ikke ville hatt.»

Marta Svendsen,
masterstudent, Pandemisenteret

Både i 2022 og 2023 gjennomførte Pandemisenteret et tverrfaglig kurs (3 studiepoeng) rettet mot PhD- og masterstudenter om læring fra koronapandemien. Kurset var innom både medisinske problemstillinger knyttet til vaksiner, erfaringer fra pandemier i et historisk perspektiv samt sosiale, juridiske og etiske dilemmaer.

Blant de sentrale læringsmålene, er at studentene skal kunne forstå kompleksiteten og usikkerheten i utvikling av bevis rundt COVID-19 pandemien og kunne evaluere formålet og bruken av ulike metoder og prosesser i forskingsprosjekt relatert til pandemien fra ulike fagdisipliner. Et annet viktig mål med kurset, var å bidra til at studentene kan håndtere komplekse, akademiske spørsmål, identifisere etiske problemstillinger og utfordre allerede etablert kunnskap og praksis på feltet.

Underviserne på kurset har bestått av fagpersoner fra ulike fakulteter på UiB, der noen også har vært en del av Pandemisenterets strategiske arbeidsgruppe. Kurset har fått svært gode tilbakemeldinger fra både forelesere og studenter.

PANDEMIFROKOST

Gjennom hele 2022 har Pandemisenteret fortsatt med månedlige frokostmøter på Christie cafe (vår) og Alrek helseklynge (høst). Hensikten med pandemifrokostene er å vise bredden av pandemirelatert forskning som pågår, og bevisstgjøre forskere fra ulike fagdisipliner på hverandres arbeid. Et annet mål er å tilgjengeliggjøre forskningen for allmennheten, slik at folk kan komme på Pandemifrokost for å høre om nye funn og stille spørsmål.

Onsdag 30. november deltok seniorforsker Margrethe Aanensen fra SNF (Samfunns- og næringslivsforskning) og kollega Alexander Jakubanevs på pandemifrokost for å presentere et ferskt forskningsprosjekt om pandemiens effekt på næringsliv og forbrukere. De deltok sammen med doktor Iona Heath, tidligere president for UK Royal College of General Practitioners (RCGP).

Ettersom pandemifrokostene skal speile bredden av pandemiforskningen, har det vært stor variasjon i temaene gjennom 2022. På vårparten ble det f.eks. satt søkelys på alt fra musikkterapi-forskning, til mental helse og hvordan pandemien påvirket universitetsansattes måter å undervise på. I høstsemesteret varierte temaene fra matsikkerhet, til trusselen fra apekopper og konsekvenser av pandemiltak for omsorgssektoren.

Tore Elling Ulvestad og Kjetil Rommetveit på Pandemifrokost 20. mai 2022 i Café Christie.

På hver Pandemifrokost åpnes det for spørsmål fra salen. Her stiller professor Bjørn Bjorvatn spørsmål til foredragsholderne under Pandemifrokost 30. november.

Margrethe Aanensen,
seniorforsker, SNF

”

Pandemifrokostene gir et kjempeinteressant innblikk i langtidseffekter av pandemien som man kanskje ikke har oversikt over eller ser komme. Det var veldig spennende for oss som økonomer å høre om forskning fra et samfunnsmedisinsk perspektiv. Jeg tenker derfor det er en god idé å fortsette med frokostmøtene»

PANDEMI, MANGFOLD OG SOSIAL ULIKHET

27. – 28. oktober 2022 holdt Pandemisenteret en konferanse i Bergen. Dette var Pandemisenteret sin andre nasjonale konferanse og markerte samtidig 2-års dagen for opprettelsen av senteret.

Årets konferanse satte søkelys på sosiale ulikheter og mangfold i et pandemiperspektiv. Et viktig mål med konferansen, var å bidra til en bredere samfunnsforståelse av pandemien ved å inkludere flere fagfelt og mangfold i form av institusjoner og brukere.

Konferansen strakk seg over to dager med totalt 105 deltakere. De påmeldte kom blant annet fra Bergen og Oslo kommune, Folkehelseinstituttet og fra ulike etater i offentlig sektor. Ca 35 prosent av deltakerne var studenter, forskere eller vitenskapelig ansatte. Til stede var også en rekke representanter fra frivillige organisasjoner. Blant disse var Kirkens Bymisjon, Caritas, Røde Kors og Norsk Folkehjelp.

Det ble avholdt tre paneldebatter og flere parallelle sesjoner med ulike problemstillinger. I løpet av konferansen kunne også deltakerne komme med sine innspill til en deklarasjon med et budskap til offentligheten.

Konferansen hadde ellers et bredt program med interessante innlegg fra blant andre Carlos Goncalo Das Neves i Veterinærinstituttet, Preben Aavitsland i FHI og Terje Andreas Eikemo fra forskningsinstituttet CHAIN.

Blant deltakerne var helsebyråd Ruth Grung fra Bergen kommune. Helsebyråden sier følgende om den nasjonale konferansen:

”

Omfanget av pandemien kom overraskende på de fleste, selv om Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) hadde det oppført som størst risiko. Vi trenger mer tverrfaglig kunnskap om hvordan vi kan være bedre forberedt ved fremtidige hendelser, hvordan vi kan sørge for å videreføre de gode erfaringene fra pandemihåndteringen, men også lære av de negative. Vi trenger også mer kunnskap om senvirkningene av pandemien både med hensyn til helse, men også ulike samfunnsvirkninger som økte forskjeller, endringer av levevaner, samt følger for handel, tilgang på medisiner og geopolitiske utfordringer. Det var utrolig spennende å høre de ulike innfallsvinklene. Det er noe som kjennetegner fremtidige utfordringer; at vi må både jobbe og forske mer tverrfaglig. Jeg opplevde konferansen som en bekreftelse på dette. Så var det ekstra kjekt at så mange unge studenter og forskere var engasjert der flere hadde etablert gode internasjonale relasjoner. Her kan Norge gjøre en forskjell!»

Ruth Grung, byråd for helse og omsorg, Bergen kommune

KONFERANSEN I TALL: 105 deltakere, 9 poster, 3 paneldebatter, Bred deltakelse fra offentlig sektor (25 %), høyere utdanning (35 %), frivillige organisasjoner (35 %) og andre (5 %).

FORSKNINGSKATALYSATOR

Pandemisenterets forskningskatalysator er en månedlig treff for studenter og vitenskapelige ansatte som er interessert i å belyse koronarelaterte temaer fra flere faglige perspektiver.

Møtene ledes av stipendiat Kim Haugland ved Pandemisenteret. I 2022 ble det gjennomført totalt 10 samlinger hvor alle påmeldte fikk informasjon om tema i forkant. Det har vært en stor, faglig bredde i tematikk på samlingene der pandemien har gått som en rød tråd.

Eksempler på noen av temaene som ble tatt opp i fjor var «innvanderes tillit til myndighetene under covid 19-pandemien», «pandemiens innvirkning på matsikkerhet blant internasjonale migranter», «kontaktsparing som digital politikk» samt «kulturelle faktorer, sykdom og vaksinevillighet». Gjennom året har det variert både hvilke temaer som har blitt belyst, men også hvem som har deltatt på katalysatoren.

Antall studenter har ligget på mellom 10 og 12 hver gang sammen med en fast kjerne av faglig eller administrativt ansatte ved Pandemisenteret. Studentene som deltar på katalysatoren er en blanding av masterstudenter, PhD og post-doc der fellesnevneren er at alle jobber med et pandemirelatert prosjekt.

”

Dette er en veldig bra arena for å presentere arbeidet man jobber med, og til å få tips fra andre forskere til akademisk skriving. Temaene er super-interessante og alle kan relatere til dem fordi pandemien går som en rød tråd. Vi som deltar har ulike perspektiver som går på tvers av fagfelt. Første gangen jeg deltok, la jeg fram mitt arbeid til en liten og interessert gruppe. Det er inspirerende å være en del av katalysatoren, og få et friskt blikk på det man holder på med».

Mailys Rouille,
student, Pandemiseret

Kim Haugland,
leder, Forskningskatalysator

”

Jeg er positivt overrasket over hvor nyttig feedback de som presenterer har fått. Det er viktig å vite hvilke spørsmål folk har fra ulike fagfelt. Vi ser også at en del av de som deltar kommer tilbake og presenterer flere ganger, etter hvert som de har kommet videre i arbeidet. Jeg tror alle har fått godt utbytte av sine presentasjoner»

SAMFUNNSRELEVANS

For Pandemiseret er det et viktig og overordnet mål å være en aktiv del av samfunnsdebatten. I dette ligger det også at Pandemiseret skal ta initiativ til eller delta på arrangementer der viktige samfunnsspørsmål omkring pandemien blir belyst. Et illustrerende eksempel på dette var Pandemiserets deltakelse på folkemøtet om koronautbruddet i Ulvik i august.

Vinteren 2021 ble en tredjedel av befolkningen i Ulvik herad i Hardanger smittet samtidig av en ny variant av koronaviruset. I slutten av august 2022 ble Pandemiseret invitert til å delta på et dialogmøte med lokale representanter for å drøfte erfaringer fra det store utbruddet. Kort tid etter utbruddet satte forskergruppen UCCO (Ulvik Covid Cluster Outbreak study) i gang en studie for å få mer kunnskap om både det medisinske og den praktiske håndteringen av utbruddet. Pandemiseret har medvirket i denne forskningen og ble invitert til Ulvik for å drøfte resultatene som ble lagt fram av forskergruppen. Et annet viktig mål med tilstedeværelsen, var å løfte lokale problemstillinger rundt krisehåndteringen opp på et nasjonalt nivå. I tillegg ønsker Pandemiseret å støtte opp om den lokale kunnskapen gjennom å tilrettelegge for samarbeid mellom lokalbefolkningen og forskere. Som en del av programmet ble det også invitert til et åpent folkemøte der bygdefolket i Ulvik ble invitert til å stille spørsmål om Ulvik-utbruddet og materialet som ble samlet inn.

DELER ERFARINGER: I fjor vinter ble Ulvik episenter for et stort smitteutbrudd av koronaviruset. Pandemiseret ble invitert til bygda for å drøfte resultater fra forskningen på utbruddet. Foto/ill.: Pandemiseret

DEBATTPANEL: Pandemiseret rundet av vårsemesteret med lunsj og debatt om kommunehelsetjenesten i beredskapstider. F.v. senterleder Esperanza Diaz, dekan Karl Harald Søvig fra Det juridiske fakultet, tidligere legevaktsjef i Bergen Dagrunn Waag Linchausen, Rolv Terje Lie fra UiB og Koronakommisjonen og Hroar Espeland fra Caritas. Foto/ill.: Paul André Sommerfeldt

16. juni 2022 inviterte Pandemiseret til et debatt- og lunsjseminar om «kommunens rolle i beredskapstider». Formålet med dette arrangementet var å løfte en del av problemstillingene som blir pekt på i koronakommisjonens siste rapport. Dette gikk særlig på skjevfordeling av konsekvensene av pandemien og tiltak blant befolkningen, ubalanse i avgjørelsene tatt sentralt og lokalt og utfordringer ved organisering og håndtering av pandemien i kommunehelsetjenesten. Et sentralt spørsmål var hvilken lærdom vi kan dra og ta med oss inn i nye kriser, som for eksempel flyktningkriser eller dersom det kommer en ny pandemi.

Panelet på lunsjseminaret var bredt sammensatt av Preben Aavitsland (digitalt), Hroar Espeland fra Caritas, Rolv Terje Lie fra UiB og Koronakommisjonen, Karl Harald Søvig fra Det juridiske fakultet og tidligere legevaktsjef Dagrun Waag Linchausen fra Bergen kommune. I løpet av diskusjonen drøftet panelet for eksempel behovet for å nå ut med relevant informasjon til innvandrergupper, utfordringer knyttet til ny lovgivning i ekspressfart, skillelinjer mellom de kommunale etatene og flyktingers helseforhold.

DESIGN UTSTILLING I SAMARBEID MED KMD

I 2022 samarbeidet Pandemisenteret med Fakultet for kunst, musikk og design (KMD) om en nyskapende kunstutstilling («Pandesign»). Dette prosjektet er i tråd med Pandemisenterets visjon om å bidra til mer samarbeid og dialog på tvers av fakultetene. I forkant av selve utstillingen var også Pandemisenteret på besøk på KMD for å treffe designstudentene. De fikk da en innføring i pandemi-historie av Magnus Vollset, og mulighet til å vise fram sine foreløpige kreasjoner. I løpet av en femukers-periode deltok også studentene på et kurs i formidling og historiefortelling i samarbeid med Pandemisenteret. I kursperioden var studentene gjennom befaringer, forelesninger, eksperimentering og praktiske øvelser.

I utgangspunktet fikk KMD-studentene frie tøyler til å lage en utstilling om pandemi. Dette ble løst på svært kreativt vis gjennom bruk av mange forskjellige materialer, teknikker og visuelle virkemidler. For eksempel valgte en av gruppene å fokusere på munnbind og hvordan bruken av dette påvirket relasjoner mellom mennesker under pandemien. Gjennom arbeidet med utstillingen var det et mål at designstudentene skulle utforske ulike materialer og samtidige tørre å stille spørsmål og utfordre vedtatte sannheter i samfunnet. Kunstsamarbeidet åpnet også for ulike tolkninger av pandemi og gjorde det mulig å lære hvordan verden ser ut fra ulike perspektiv. Ettersom utstillingen ble satt opp rundt omkring i Alrek helseklynge og ble stående ca én måned, var den også tilgjengelig for allmennheten. Torsdag 10. februar 2022 var det offisiell åpning av «Pandesign» på Alrek der både Pandemisenteret, studenter og fakultetsledelsen ved KMD var til stede.

KOMMUNIKASJON

Gjennom 2022 har Pandemisenteret hatt en jevn synlighet i mediebildet og i UiB sine interne kanaler (UiB.no og På Høyden). Synligheten har blant annet kommet til uttrykk gjennom nyhetsoppslag der senterleder Esperanza Diaz eller andre fagekspertene ved senteret har blitt brukt som kilder. Det har vært viktig for Pandemisenteret å holde seg relevant i nyhetsbildet selv om covid19-pandemien ikke lenger får like mye oppmerksomhet i Norge. Dette har også gitt seg utslag i aktuelle debattinnlegg som har stått på trykk i lokale og nasjonale medier der Pandemisenteret har vært delaktig. For eksempel innlegget om betaling for utenlandske studenter og lærdommer fra pandemien. Også den nasjonale konferansen om «Pandemi, mangfold og sosial ulikhet» bidro til flere nyhetsoppslag, blant annet i Dagbladet. Det øvrige kommunikasjonsarbeidet har særlig knyttet seg til arrangementer som Pandemifrokost, kurs/undervisning og debattmøter.

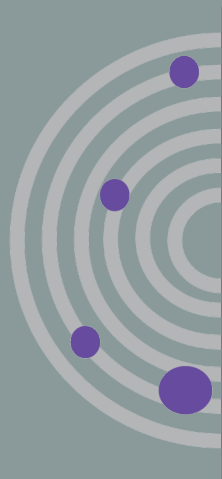
Når det gjelder formidling, har Esperanza Diaz vært delaktig på flere konferanser og gjort en rekke TV/radio-opptredener. Hun var på NRK 12. mars og NRK P2 28. september. 11. oktober ble hun intervjuet av journalist Angelica Hagen i Dagbladet i forbindelse med den nasjonale konferansen. Verdt å nevne er også at Diaz fikk tildelt Formidlingsprisen av UiB den 27. april.

I tillegg til dette, deltok Esperanza Diaz på organiseringen av en konferanse med NFR i samarbeid med Trond Mohn-stiftelse, lunsjseminar om koronakommisjonen 16. juni, samtidskonferanse på Amalie Skram VGS 17. juni, NORDOC Summit 2022, Forskningsdagene 29. september, og hun besøkte Senter for global helse i Oslo 6. oktober.

Internasjonalt har PhD-kandidat Pierina Benavente ved Pandemisenteret deltatt på «Vaccination for migrants work» med WHO og vært på forskningsopphold ved universitetet i Alicante.

2022 ble senterleder Esperanza Diaz tildelt «Formidlingsprisen» under fakultetets dag onsdag 27. april. Denne prisen deles ut av Det medisinske fakultet til en person som det siste

PANDEMISENTERET

Universitetet i Bergen (UiB)

University of Bergen / Post box 7800, 5020 Bergen, Norway
post@uib.no / +47 55 58 00 00